

საქართველოს ეროვნული ბანკის ოქროს ბიზნესი

მსოფლიოში ოქროს სერტიფიკატების გამოშვების უმთავრესი მიზანია ქვეყნის ეკონომიკის სტიმულირება ოქროს მონეტიზაციის გზით, რაც გულისხმობს მოსახლეობის ნახალისებას – ოქრო შეინახონ ბანკებში და ამისთვის მიიღონ გარკვეული სარგებელი.

ასეთი პროცესი ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებას, განსაკუთრებით კი, საგადასახდელო ბალანსის გაუმჯობესებას. ოქროს სერტიფიკატების გამოშვებას გააჩნია არც ისე ხანგრძლივი ისტორია. 1882-1934 წლებში აშშ ფინანსთა სამინისტრო უშვებდა ბანკში დეპონირებულ ოქროს სერტიფიკატს, რომელიც ადასტურებდა მფლობელის უფლებას მის საკუთრებაში არსებულ ოქროზე. რუსეთის ფედერაციაში ოქროს სერტიფიკატების გამოშვებას საფუძველი ჩაეყარა 1993-1994 წლებში, რომელიც გარანტირებული იყო მთავრობის მიერ და მათგან მიღებული შემოსავალი გამოიყენებოდა ბიუჯეტის ხარჯების დასაფარავად.

ლია ელიავა
ეკონომიკის დოქტორი, პროფესორი

ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობა დღესაც მიმდინარეობს მთელს მსოფლიოში, მათ შორის საქართველოშიც. ამ ბოლო წლებში საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა დაიწყო ვაჭრობა ოქროს სერტიფიკატებით. თუმცა მის მიერ ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობის პოლიტიკა მკვეთრად განსხვავდება მსოფლიოში ჩამოყალიბებული პრაქტიკისაგან.

საქართველოში ოქროს ბირჟის განვითარების ხელშეწყობის მხარდასაჭერად ეროვნულმა ბანკმა შეიმუშავა ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობის წესები, რომლებიც ამოქმედდა 2012 წლის 1 თებერვლიდან.¹ ამ წესების თანახმად, ნებისმიერ პირს შეუძლია ეროვნული ბანკისგან შეიძინოს ოქროს სერტიფიკატები მხოლოდ საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკების მეშვეობით. სერტიფიკატების ყიდვისა და გაყიდვის პროცესი უნდა ხორციელდებოდეს ახლადშექმნილ ოქროს ბირჟაზე.

ერთი შეხედვით, სრულიად მისაღები და კანონზომიერია ეროვნული ბანკის ძალისხმევა – ოქროს ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა, ამ მიზნით ოქროს ბირჟის შექმნა და ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობის დაწყება. თუმცა, საკითხის სიღრმისეულმა შესწავლამ წარმოშვა ბევრი კითხვა, რომელიც დღესაც, ხშირ შემთხვევაში, პასუხგაუცემელია.

მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნული ბანკის დეკლარირებული მიზანია ოქროს ბაზრის განვითარება, მის მიერ ოქროს სერტიფიკატების გამოშვების რეალური მიზანი მაინც ბურუსითაა მოცული. პირველი, რაც თავიდანვე იწვევს გაკვირვებას, არის ის გარემოება, რომ ეროვნულმა ბანკმა საკუთარ თავს უწოდა “**ოქროს სერტიფიკატების პირველადი ბაზარი**”. საქმე იმაშია, რომ ეროვნული ბანკი ოქროს სერტიფიკატების რეალიზაციას ახდენს თავისი “**ბროკერი**” კომერ-

ციული ბანკების მეშვეობით, უფრო სწორად, მათი შუამავლობით, პირდაპირ საბოლოო მომხმარებელზე. ამის იქით სერტიფიკატების მოძრაობას არა აქვს ადგილი. არადა, პირველადი ბაზრის არსებობა უნდა გულისხმობდეს მეორად ბაზარსაც. ანუ ლოგიკურია ვივარაუდოთ, რომ თუ ეროვნული ბანკის მიზანს მართლაც წარმოადგენს ოქროს ბაზრის განვითარება, იგი შექმნიდა შესაბამის სამართლებრივ და ეკონომიკურ გარემოს იმისთვის, რომ კომერციული ბანკები დაინტერესებულნი იქნებოდნენ ჯერ ეროვნული ბანკისგან შეესყიდათ ნაღდი ოქრო, ხოლო, შემდგომ საკუთარი სახელით განეთავსებინათ იგი ბაზარზე სერტიფიკატების სახით, როგორც ამას ადგილი აქვს სხვა ქვეყნებში ცივილიზებული ოქროს ბაზრის პირობებში. მაგრამ დღეს ასე არ ხდება და, სავარაუდოდ, როგორც ჩამოყალიბებული ტენდენცია გვიჩვენებს, არც უახლოეს მომავალში მოხდება.

მიზეზი არის ძალიან მარტივი. **ჯერ ერთი, ეროვნული ბანკი კომერციულ ბანკებს ვერ მიყიდის მის ბალანსზე არარსებულ ოქროს ლითონს, რომლის ფასი ბანკებისათვის მიუღებელია. მეორე, კომერციული ბანკები ეროვნულ ბანკზე ბევრად უკეთ ფლობენ სიტუაციას ბაზარზე, იციან ეროვნული ბანკის მიმართ მოსახლეობისა და ინვესტორების ნდობის ხარისხი და კარგად ესმით, რომ მათ მიერ ოქროს შეძენის შემთხვევაში ვერ გაყიდიან ოქროს სერტიფიკატებს.** კომერციული ბანკების ამ პოზიციის გათვალისწინებით ეროვნულმა ბანკმა თავის ოქროს ბიზნეს ინიციატივაში კომერციულ ბანკებს მისცა საშუალება ხელი მოეთხოთ მიამიტი ინვესტორებისგან აკრეფილი საკომისიოებით.

იმაზე, რომ ეროვნული ბანკის მიერ წამოწყებული ოქროს ბიზნესი ჯერ-ჯერობით არაეფექტიანია და პრაქტიკულად არაფრის მომცემი, მეტყველებს ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობის სტატისტიკა (იხ. ცხრილი 1).

1 http://www.nbg.gov.ge/uploads/legalacts/fasianikagaldebi/2012/oqros_sertifikatis_debuleba_29_05_12.pdf

ეროვნული ბანკის ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობა 2012 წლის თებერვლიდან 2013 წლის ივლისამდე

ვაჭრობის თარიღი	20 გრამი ნომინალის ოქროს ზოდის სერტიფიკატი		1 უნცია ნომინალის ოქროს საინვესტიციო სერტიფიკატი	
	შესყიდვის ფასი, ლარი	რაოდენობა	შესყიდვის ფასი, ლარი	რაოდენობა
1 თებერვალი 2012	1,958.9	3		
18 ივლისი 2012	1,751.6	2		
20 აგვისტო 2012	1,793.54	1		
21 აგვისტო 2012			2,695.73	1
22 აგვისტო 2012	1,820.25	1		
12 სექტემბერი 2012	1,935.35	1		
3 ოქტომბერი 2012	1,992.14	4		
5 ნოემბერი 2012	1,881.55	4		
17 დეკემბერი 2012	1,897.42	4		
31 დეკემბერი 2012	1,861.26	12		
21 იანვარი 2013	1,891.64	350		
5 თებერვალი 2013	1,876.47	10		
27 თებერვალი 2013	1,795.49	4		
18 მარტი 2013	1,790.84	1		
18 აპრილი 2013	1,562.89	2		
11 ივნისი 2013			2,292.09	10

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი www.nbg.gov.ge

როგორც ჩანს, 17 თვის განმავლობაში ეროვნულმა ბანკმა გაყიდა 399 ოქროს ზოდის სერტიფიკატი და 11 ოქროს საინვესტიციო სერტიფიკატი. ეს არის თითქმის რვანახევარი კილოგრამი ოქრო (1 ტროული უნცია = 31,1035 გრამი). ამასთან, ოქროს სერტიფიკატების მყიდველებიდან არავის მიუძღვარს ეროვნული ბანკისთვის ოქროს ზოდის გამოსატანად.

ამრიგად, ასეთი სტატისტიკის პირობებში საუბარი ოქროს ბირჟის განვითარებაზე უსაფუძვლოა. ამასთან, განსაკუთრებით საყურადღებოა საქართველოს ისედაც მწირი ოქროს მარაგის განიავების შესაძლებლობის დაშვება. ვინაიდან ეროვნული ბანკი უშვებს არარეზიდენტების მიერ ეროვნული ოქროს შესყიდვასა და მის ქვეყნის საზღვრებს გარეთ გატანის შესაძლებლობას, ბუნებრივია, ეს შეიცავს გარკვეულ საფრთხეებს. ქვეყნის ოქროს საბაღოებიდან მოპოვებული ოქროს მოძრაობა გაურკვეველი მიმართულებით კიდევ უფრო ამწვავებს ეროვნული ბანკის ოქროს მწირი მარაგების ამინურვის პრობლემას. მსოფლიოს ყვე-

ლა ქვეყნის ცენტრალური ბანკი ცდილობს გაზარდოს საკუთარი ოქროს მარაგი როგორც ქვეყნის ფინანსური სისტემის სტაბილურობის გარანტი, რასაც, გამომდინარე ზემოაღნიშნულიდან ვერ ვიტყვით საქართველოს ეროვნულ ბანკზე.

მიზეზი იმისა, თუ რატომ ვერ განვითარდა ოქროს ბირჟა საქართველოში, უნდა ვეძიოთ ეროვნული ბანკის მიერ ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობის დადგენილ წესებსა და პროცედურებში.

საქართველოს ეროვნული ბანკი უშვებს ორი სახის ოქროს სერტიფიკატს: **ოქროს ზოდის სერტიფიკატს და ოქროს საინვესტიციო სერტიფიკატს. ორივე სახის სერტიფიკატი წარმოადგენს უვადო და უპროცენტო ფასიან ქალაღს, რომლის გადაცვლა შესაძლებელია სტანდარტიზირებულ ოქროს ზოდებზე. მათ შორის განსხვავება იმაშია, რომ ოქროს ზოდის სერტიფიკატის შემთხვევაში ეროვნული ბანკი იღებს ვალდებულებას საკუთრებაში იქონიოს სერტიფიკატის შესაბამისი სტანდარტიზირებული**

ოქროს ზოდი, ხოლო, ოქროს საინვესტიციო სერტიფიკატის შემთხვევაში ეროვნულ ბანკს ასეთი სახის ვალდებულება არ გააჩნია.

უნდა აღინიშნოს, რომ ოქროს ზოდის სერტიფიკატის მყიდველს არ მიენოდება სათანადო ინფორმაცია გადაწყვეტილების მისაღებად. კერძოდ, მისთვის უცნობია რამდენად უტყუარია ეროვნული ბანკის დაპირება იმის შესახებ, რომ მას გააჩნია გაყიდული სერტიფიკატების შესაბამისი ოქრო. ეჭვს იწვევს ის გარემოება, რომ ეროვნული ბანკის ბალანსზე ოქრო საერთოდ არ არის აღრიცხული. ამიტომაც რისკიანი მყიდველი იძულებულია ბრმად უნდა ენდოს ეროვნული ბანკის შეპირებას სერტიფიკატის ოქროს სტანდარტიზირებული ზოდით განაღდება შესახებ.

არადა, ამ საკითხში მსოფლიო პრაქტიკა კი უფრო გამჭვირვალედ გამოიყურება. ასე, მაგალითად, უხცოური ქვეყნის ბანკები ინვესტორს უხსნიან ლითონის ანგარიშს (Allocated metal account), სადაც აღრიცხულია ბანკისათვის შესანახად გადაცემული ძვირფასი ლითონები დასახელების, სინჯის, მწარმოებლის, სერიული ნომრის და სხვა რეკვიზიტების მითითებით. სხვა ოპერაციების სანარმოებლად ასეთი ძვირფასი ლითონის გამოყენების უფლება ბანკს არ გააჩნია. მეანაბრეზე კი გაიცემა სერტიფიკატი, სადაც მითითებულია მის საკუთრებაში მყოფი ზოდების რაოდენობა და მათი მახასიათებლები. ეს არის ძვირფასი ლითონის ბანკის სადეპოზიტო სეიფში შენახვის ანალოგი. ლითონის შენახვისთვის მეანაბრე იხდის გარკვეულ საზღაურს. ასეთი სახის ლითონის ანგარიში წარმოადგენს ბანკის უპირობო ვალდებულებას, რომ მას გააჩნია კონკრეტული ოქროს ზოდები, რომლებითაც უზრუნველყოფილია კონკრეტული ოქროს სერტიფიკატი.

ჩვენს სინამდვილეში კიდევ უფრო ბუნდოვანია იმ პირის პერსპექტივები, რომელიც შეიძენს ოქროს საინვესტიციო სერტიფიკატს. ინვესტორი ფაქტიურად

ყიდულობს ელექტრონულ ჩანანერს, ვინაიდან ოქროს საინვესტიციო სერტიფიკატი არის არაუზრუნველყოფილი ვალდებულება და ეროვნულ ბანკს მისი შესაბამისი ოქროს ზოდები არ გააჩნია. გამომდინარე აქედან, შეიძლება ითქვას, რომ ოქროს მაგივრად ეროვნული ბანკი ჰყიდის ჰაერს, ე.წ. ელექტრონულ დაპირებას.

საერთაშორისო პრაქტიკაში არსებობს ლითონის ანგარიშის ნაირსახეობა (Unallocated metal account), რომლითაც მეანაბრე ფლობს ძვირფას ლითონებს განუპიროვნებელი სახით. ეს ნიშნავს, რომ თეორიულად ბანკი ადასტურებს მეანაბრის მიერ ლითონის გარკვეული ოდენობის ფლობას გაცემული სერტიფიკატის მეშვეობით, ოღონდ, არ მიუთითებს ამ ლითონის ინდივიდუალურ მახასიათებლებს, როგორცაა: **მწარმოებელი, სერიული ნომერი, წარმოების წელი** და სხვ. თუ მეანაბრე მოისურვებს ნაღდი ლითონის გამოტანას ბანკიდან, იგი მას ღებულობს უპირობოდ. მეტი წილი არაგანპიროვნებელი ანგარიშების პირობებით მეანაბრეს შეუძლია ივაჭროს თავისი სერტიფიკატებით და მონაწილეობა მიიღოს ოქროს ლიზინგის პროგრამაში. კიდევ ერთი ანგარიში (Pool account) - გაერთიანებული ანგარიშის ოქროს სერტიფიკატები გამიზნულია იმ ინვესტორებისთვის, რომლებსაც სურთ შეიძინონ ძვირფასი ლითონის 1000 ტროულ უნციაზე ნაკლები ოდენობა. მაგალითად, მინიმალური ინვესტიცია პერტის ზარაფხანის ოქროს სერტიფიკატების პროგრამაში (Perth Mint Certificate Program, PMCP) მონაწილეობის მისაღებად შეადგენს 10 000 აშშ დოლარს. ეს არის ერთადერთი პროგრამა, რომელიც გარანტირებულია ავსტრალიის მთავრობის მიერ.¹

ეროვნული ბანკი ასეთი სახის გარანტიებს არ იძლევა. უფრო მეტიც, როგორც ირკვევა, მას ოქრო არ აქვს აღრიცხული ბუღალტრულ დოკუმენტებში, ხოლო, მის საცავებში არსებული ოქროს აუდიტის ჩატარე-

1 <http://www.perthmint.com.au/>

ბის შესახებ ფართო საზოგადოებისთვის ინფორმაცია ხელმიუწვდომელი და გაუმჭვირვალეა.

არანაკლებ საყურადღებოა ოქროს სერტიფიკატების განაღდების პროცედურა. ოქროს ზოდის სერტიფიკატის შემთხვევაში ეროვნული ბანკი მყიდველს პირდება ოქროს ზოდის გადაცემას, თუმცა, არ აკონკრეტებს გაცემის ვადებს, ხოლო, საინვესტიციო ოქროს სერტიფიკატის განაღდება კი საერთოდ ეფემერულ პროცესს წააგავს: ეროვნული ბანკი ჯერ იღებს გადაწყვეტილებას მისი განაღდების შესახებ, ხოლო, 35 დღის გასვლის შემდეგ მესაკუთრემ შესაძლოა მიიღოს ნაყიდი ოქროს ზოდი. ამასთან, თუ ეროვნულ ბანკს არ აღმოაჩნდა შესაბამისი ოქროს ზოდი, იგი მას უკვე თავს უცხოურ დამამზადებელ კომპანიას. თუ ამ კომპანიის მიზეზით ვერ განხორციელდა ოქროს ზოდების დამზადება და მიწოდება დადგენილ ვადებში, მაშინ ეროვნული ბანკი მიმართავს სხვა დამამზადებელ კომპანიას და ეს პროცესი შეიძლება გაგრძელდეს საკმაოდ დიდხანს. იმავდროულად ეროვნული ბანკი იტოვებს უფლებას – არ განაღდოს ორივე სახის ოქროს სერტიფიკატი იმ შემთხვევაში, თუ მისთვის მიუღებელი აღმოჩნდა საერთაშორისო ბაზარზე ოქროს საბაზრო ფასი.

ოქროს ზოდების გაცემის პროცედურის გაჭიანურება და გართულება მიუთითებს იმაზე, რომ ეროვნული ბანკის ინტერესებში ნაკლებად შედის სტანდარტიზირებული ოქროს გაცემა. მისთვის უფრო სარფიანია ივაჭროს გაყიდული ოქროს სერტიფიკატებით საერთაშორისო ბაზრებზე და ამისთვის მიიღოს სარგებელი. გარდა იმისა, რომ ინვესტორებს შეიძლება ხელზე შერჩეთ მხოლოდ ეროვნული ბანკის დაპირება და ვერ მიიღონ მისგან ნაყიდი ოქროს ზოდები, ისინი ოქროს სერტიფიკატების ყიდვით ეროვნულ ბანკს საშუალებას აძლევენ ამ სერ-

ტიფიკატებზე მიიღოს სარგებელი ისე, რომ არაფერი გადაუხადოს ინვესტორს. საქმე იმაშია, რომ ეროვნული ბანკი აპირებს გაყიდული ოქროს განათავსოს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებში და მართოს ისე, როგორც საერთაშორისო რეზერვები. გარდა იმისა, რომ ეროვნულ ბანკს ექმნება შესაძლებლობა ქვეყნიდან ოქროს გაიტანოს ლეგალური გზით, იგი ასეთი ოპერაციის განხორციელებისთვის მიიღებს გარკვეულ საზღაურს, რომლის ინვესტორზე განაწილების ვალდებულებასაც კი არ იღებს საკუთარ თავზე. ამ შემოსავლის გარდა, ოქროს სერტიფიკატის ფასში ეროვნული ბანკი ოქროს საერთაშორისო ფასთან ერთად ითვალისწინებს საკუთარ მარჟასაც და სერტიფიკატის განაღდების, ანუ ზოდის გამოტანის საკომისიოს, რომელიც ასევე წარმოადგენს მისი შემოსავლის წყაროს. ფაქტიურად, ეროვნულმა ბანკმა წამოიწყო ახალი ბიზნესი, რომელიც შესაძლოა საკმაოდ სარფიანი აღმოჩნდეს მისთვის, თუ მან შეძლო მაღალ რისკებზე მოთამაშე ინვესტორების საკმარისი რაოდენობის მოზიდვა.

მსოფლიოში სერტიფიკატების რამდენიმე სახე არსებობს, იგი საინტერესო იქნება პოტენციური ინვესტორისთვის, განსაკუთრებით საქართველოს მოქალაქისთვის, რომელიც მოკლებულია როგორც შესაბამის ინფორმაციაზე წვდომას, ასევე სათანადო ფინანსურ შესაძლებლობებს. მსოფლიოში ყველაზე გავრცელებულია შემდეგი სახის ოქროს სერტიფიკატები:

- **Open End უვადო ოქროს სერტიფიკატი**, რომელიც მონაწილეობას იღებს ოქროს ფასის ფორმირებაში, ვინაიდან ოქროს ფასდება აშშ დოლარში, ოქროს ფასი ყოველთვის მიბმულია გაცვლით კურსზე და გავლენას ახდენს Open End ოქროს სერტიფიკატის ღირებულებაზე;

- Quanto ოქროს სერტიფიკატი გულისხმობს დამატებით გარანტიებს გაცვლითი კურსის ვარდნისას. დაცვა გაცვლითი კურსის ცვლილებისგან ვრცელდება როგორც დაბანდებულ კაპიტალზე, ასევე, შესაძლო სარგებელზე. Quanto ოქროს სერტიფიკატი არის უფადო და ზემოქმედებს ოქროს ფასზე ევროთი;

- Mini Future ოქროს სერტიფიკატის მეშვეობით შესაძლებელია გაცვლით კურსზე ზემოქმედება. Mini Future Long ოქროს სერტიფიკატით შესაძლებელია სარგებლის მიღება ოქროზე ფასის ზრდის შემთხვევაში, Mini Future Short ოქროს სერტიფიკატით კი სარგებლის მიღება ოქროზე ფასის ვარდნის შემთხვევაში;

- Discount ოქროს სერტიფიკატი მომგებიანი ოქროზე ფასის მცირე ცვლილებისას. ფასის მნიშვნელოვანი ზრდის შემთხვევაში ამ სერტიფიკატის დაფინანსება ხდება მოგებაზე უარის თქმის გზით.

არანაკლებ დამაფიქრებელია ეროვნული ბანკის პოზიცია გაყიდული ოქროს სერტიფიკატების სანაცვლოდ გაცემული სტანდარტიზირებული ოქროს ზოდების მიმართ. საქმე იმაშია, რომ ეროვნული ბანკიდან გასული სტანდარტიზირებული ზოდი მისთვის უკვე აღარ არის სტანდარტიზირებული, მიუხედავად იმისა, დარღვეულია თუ არა ოქროს ზოდის შეფუთვისა და მისი მთლიანობის სტანდარტი. ეს გარემოება ბალებს ბევრ კითხვას, რომელთა შორის მთავარია ის, თუ რამდენად ენდობა ეროვნული ბანკი ოქროს ზოდების დამამზადებელ კომპანიებს. ანუ, არსებობს ალბათობა იმისა, რომ ეროვნული ბანკიდან გამოტანილი ოქროს ზოდი იყოს არა მარტო სტანდარტების შეუსაბამო, არამედ, გაყალბებულიც კი. ამის ალბათობის არსებობა დასტურდება თვით ეროვნულ ბანკის ვალდებუ-

ლებით შეცვალოს ოქროს ზოდი იმ შემთხვევაში, თუ ექსპერტიზით დადგინდა მისი შეუსაბამობა დადგენილ სტანდარტებთან.

დღევანდელ პირობებში მსოფლიო ბაზარზე ყალბი ოქროს გაყიდვა იშვიათობა როდია. ამას ადასტურებს მასმედიის მოკლე შეტყობინებები ბაზარზე ყალბი ოქროს მოძრაობის შესახებ, თუმცა ასეთ ინფორმაციას არ მოჰყოლია პრაქტიკული გადანყვეტილებები.

ამგვარი ინფორმაციის მიჩუმათების მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ ერთი ინციდენტი, რომელიც მოხდა იტალია-შვეიცარიის საზღვარზე. 2009 წლის ზაფხულში, მსოფლიო საინფორმაციო სააგენტოების ინფორმაციის თანახმად (თქე Associated Press, Bloomberg), მილანიდან 40 კილომეტრში მდებარე პატარა სასაზღვრო პუნქტ კიასოში იტალიის ფინანსურმა გვარდიამ დააკავა ორი იაპონელი, რომლებსაც შვეიცარიაში გადაჰქონდათ აშშ ფედერალური რეზერვის 259 ობლიგაცია ნარმომდგენზე საერთო თანხით 134,5 მლრდ. აშშ დოლარი. ამ ინფორმაციის გამოქვეყნების შემდეგ იგი უკვე აღარ იძებნება სააგენტოების საიტებზე, სამაგიეროდ შემორჩა მისი კვალი სხვა რამოდენიმე საიტზე¹. საინტერესოა ის გარემოება, რომ იმავე წლის გაზაფხულზე, აღწერილ მოვლენებამდე სამი თვით ადრე, აშშ ფინანსთა სამინისტრომ განაცხადა, რომ კრიზისის დაძლევის ფონდში მას დარჩა ზუსტად 134,5 მლრდ. დოლარი ობამას ადმინისტრაციის გადარჩენის პროგრამის დასაფინანსებლად.² არსებობს

1 http://ca.news.yahoo.com/s/capress/090615/world/eu_italy_switzerland_smuggled_bonds
<http://www.japanprobe.com/?p=10797>
 2 <http://online.wsj.com/article/SB123828522318566241.html>

თუ არა რაიმე კავშირი ხსენებულ ორ მივლენას შორის, სამწუხაროდ, აღარ გახდა მასმედის შემდგომი ინტერესის საგანი.

არანაკლებ საინტერესოა 2010 წლის 11 იანვარს პაკისტანური გაზეთის Pakistan Daily ინტერნეტ-საიტზე გამოქვეყნებულ ხელმოწერილი სტატია, სათაურით “Fake gold bars in Bank of England and Fort Knox”, სადაც პირდაპირ არის საუბარი იმაზე, რომ აშშ სახაზინო ოქროს ზოდების ნაწილი, რომელიც ინახება ფორტ-ნოქსში, ყალბია.

2009 წლის ოქტომბერში ჩინელებმა აშშ-დან მიიღეს ოქროს ზოდების პარტია. ოქროს გაცვლას აქვს სისტემატური ხასიათი ქვეყნებს შორის ვალის დაფარვისა და სავაჭრო ბალანსის საღდოს რეგულირებისთვის. მსოფლიო ოქროს მეტი წილი იცვლება და ინახება სეიფებში ძვირფასი ლითონების ბაზრის მონაწილეთა ლონდონის ასოციაციის (LBMA) მეთვალყურეობით. როდესაც ჩინეთმა მიიღო ოქროს ტვირთი, მან მოითხოვა ოქროს ზოდების სინმინდისა და წონის ტესტის ჩატარება. ჩინელები გაოგნებულნი დარჩნენ, როდესაც ოქროს ზოდების მაგივრად ხელთ შეერჩათ ზემოდან ოქროს თხელი ფენით დაფარული ვოლფრამის ზოდები. დღეს ზემოხსენებული სტატია აღარ იძებნება Pakistan Daily ინტერნეტ-საიტზე, თუმცა, მისი კვალი მაინც დარჩა ინტერნეტ სივრცეში.¹

საინტერესოა აგრეთვე ინფორმაცია 2008 წლის მარტში ეთიოპიის ოქროს სკანდალის შესახებ.² ეთიოპიამ ოქროს ზოდების ექსპორტი განახორციელა სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკაში, საიდანაც მიიღო პრეტენზია იმის შესახებ, რომ ზოდები არ იყო ოქროსი. ეთიოპიის ცენტრალურმა ბანკმა მოახდინა მთელი თავისი ოქროს მარაგის ექსპერტიზა. შედეგად დაკავებულ იქნა ოქროს ზოდების მიმწოდებლები, საქმიანი პარტნიორები, ცენტრალური ბანკის თანამშრომლები, ოქროს ექსპერტიზაზე პასუხისმგებელი პირები და სხვა მრავალი ადამიანი, რომლებიც დაკავშირებული იყვნენ ეთიოპიის ცენტრალური ბანკის მიერ ოქროს შესყიდვებთან.

ამრიგად, არსებობს იმის ალბათობა, რომ ოქროს გაყალბებული ზოდები აღმოჩნდეს ეროვნულ ბანკში და შემდგომ გადაცემულ იქნას ოქროს სერტიფიკატების მყიდველებისთვის. როგორც ჩანს, ამიტომაც, რომ ეროვნული ბანკი გატანილ სტანდარტიზირებულ ოქროს აღარ მიიჩნევს ასეთად და მასზე იხსნის ყოველგვარ პასუხისმგებლობას. შედეგად, ინვესტორის მიერ ეროვნული ბანკიდან ოქროს ზოდის გატანის შემთხვევაში მას ხელთ რჩება მსოფლიო ფასებზე ბევრად მაღალ ფასად ნაყიდი ლითონი, რომელიც შეუძლია ნაგებით მიყიდოს იუველიერს ან სხვა პირს. **ფაქტიურად, გაუგებარია, რაში და რატომ უნდა ჩადოს ინვესტორმა ფული და რა ჰქვია ისეთი სახის ინვესტიციას, რომელიც მხოლოდ ზარალის**

მომტანია. სწორედ ეს არის იმის ძირითადი მიზეზი, რომ კომერციულ ბანკებს არ გააჩნიათ სტიმული შეიძინონ ოქრო ეროვნული ბანკისგან, მისი უზრუნველყოფით გამოუშვან ფასიანი ქაღალდები და რეალური საფუძველი ჩაუყარონ საქართველოში ოქროს ბირჟის განვითარებას.

გარდა ამისა, ეროვნული ბანკის ოქროს ბიზნესი შეიძლება იყოს საფრთხის შემცველი თვით ეროვნული ბანკის ფინანსური მდგომარეობისთვის. თუ გაყიდული სერტიფიკატების მოცულობა იქნება დიდი და ამავე დროს ოქროზე მსოფლიო ფასი ნახტომისებრად გაიზარდა, დიდი ალბათობით ინვესტორების მიერ ოქროს სერტიფიკატების ელექტრონული ჩანაწერების სანაცვლოდ მოთხოვნილი იქნება ნაღდი ოქრო. ასეთ ვითარებაში ეროვნული ბანკი ან იძულებული იქნება სასწრაფოდ შეისყიდოს ოქროს ზოდები ბევრად უფრო ძვირად, ვიდრე გაყიდა სერტიფიკატები და მნიშვნელოვნად იზარალოს, ან უარი თქვას ოქროს გაცემაზე, რაც დაშვებულია ოქროს სერტიფიკატებით ვაჭრობის წესებში.

პირველ შემთხვევაში ეროვნულ ბანკს მიადგება მხოლოდ ფინანსური ზარალი, მეორე შემთხვევაში კი მისი ავტორიტეტი და მის მიმართ ნდობა მნიშვნელოვნად შემცირდება, და ორივე შემთხვევაში დაზარალებულა სახელმწიფოს იმიჯი და მის მიმართ ინვესტორების ნდობა დაეცემა.

რთული სათქმელია, რეალურად რა მიზნებს ემსახურება ეროვნული ბანკის მოცემული ოქროს ბიზნესი, თუმცა, იმის თქმა შეიძლება, რომ იგი აღმოჩნდა არაეფექტიანი როგორც თვით ეროვნული ბანკის მიერ სარგებლის მიღების, ასევე, ოქროს ბირჟისა და მთლიანად ეკონომიკის განვითარებისთვის.

GOLD BUSINESS OF THE NATIONAL BANK OF GEORGIA

Abstract

Lia Eliava, Professor

Since the year of 2012 the National Bank of Georgia has started to deal with gold certificates. The reason for such an activity was interpreted as the contribution to the development of gold exchange market in Georgia. During the seventeen months period after dealing with gold certificates it became obvious that this kind of initiative taken by the National Bank of Georgia turned out to be inefficient as the biddings actually are not made on the gold exchange market. Failure of dealing with gold certificates is caused by ineffective work out of relevant rules and procedures by the National Bank of Georgia that does not encourage the investors to become the participants of the gold exchange market. At the same time, gold certificates of the National Bank poses a threat for the National Bank itself, investors and for the country as a whole.

1 http://www.fourwinds10.net/siterun_data/business/currentcy/news.php?q=1263489113

<http://bbs.chinadaily.com.cn/thread-658195-1-1.html>

2 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7294665.stm>